

Correctievoorschrift HAVO

2018

tijdvak 1
woensdag 9 mei
07.30 - 11.00 uur

Nederlands

Inzenden scores

Verwerk de scores van alle kandidaten in het bijgeleverde programma Wolf.
Zend de gegevens uiterlijk vrijdag 1 juni 2018 elektronisch naar het ETE.

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Een beoordelingsmodel

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 30, 31 en 32 van het Landsbesluit eindexamens vwo-havo-vsbo d.d. 23-06-2008, PB 2008 no 54.

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van bovenvermelde artikelen van het Landsbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het ETE (Examenbureau).
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommiteerde toekomen.
- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het ETE (Examenbureau).
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Komen zij daarbij niet tot overeenstemming, dan wordt het aantal scorepunten bepaald op het rekenkundig gemiddelde van het door ieder van hen voorgestelde aantal scorepunten, zo nodig naar boven afgerond.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;

- 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts een voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan een voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd worden, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
 - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
 - 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, hoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal punten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan een antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
 - 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar een keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
 - 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
 - 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dit examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij dient de fout of onvolkomenheid wel mede te delen aan het ETE. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen door het ETE rekening gehouden.
 - 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
 - 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer. Dit cijfer kan afgelezen worden uit omzettingstabellen die beschikbaar worden gesteld na bepaling van de definitieve cesuur door het ETE.

3 Vakspecifieke regels

Voor het vak Nederlands HAVO zijn de volgende vakspecifieke regels vastgesteld:

1 Teksten met vragen

- 1.1 Bij de beoordeling van antwoorden op open vragen worden, gelet op de aard van de opgaven, geen punten afgetrokken voor spelfouten. Voor idiomatische en grammaticale oneffenheden geldt hetzelfde, tenzij het antwoord er minder juist of zelfs fout door wordt.
- 1.2 Bij enkele open vragen wordt aangegeven dat de kandidaat zich aan een bepaalde antwoordlengte moet houden. Indien de kandidaat bij een dergelijke vraag een antwoord geeft dat inhoudelijk volledig goed is en dat strikt, dus zonder enige overschrijding, binnen de gegeven antwoordlengte valt, *kan* daarvoor een extra deelscore van 1 scorepunt toegekend worden. Dit wordt in het beoordelingsmodel aangegeven.

2 Samenvatting

- 2.1 De beoordeling van de samenvatting geschiedt aan de hand van een overzicht van de in de opdracht gevraagde informatie-elementen.
- 2.2 Bij het toekennen van het aantal scorepunten aan de informatie-elementen dient gelet te worden op de inhoud, samenhang en formulering:
 - Inhoud: de informatie-elementen dienen inhoudelijk correct te worden weergegeven.
 - Samenhang: indien de kandidaat een aantoonbaar onjuist verband legt tussen twee informatie-elementen, dienen aan één van beide, afhankelijk van de gemaakte fout, geen punten te worden toegekend.
 - Formulering: de weergave van de informatie-elementen moet begrijpelijk zijn voor een lezer die de uitgangstekst niet kent.
- 2.3 Voor spelfouten worden geen punten afgetrokken. Hetzelfde geldt voor idiomatische en grammaticale oneffenheden, tenzij een inhoudselement er minder juist, minder volledig of zelfs fout door wordt.
- 2.4 Het is de kandidaat toegestaan het genoemde maximumaantal woorden in de samenvattingsopgave met 10% van het aantal toegestane woorden te overschrijden. Indien door de kandidaat het aantal toegestane woorden met meer dan 10% wordt overschreden, worden voor de grotere overschrijding per vijf woorden 2 scorepunten afgetrokken. Zie verder het beoordelingsmodel.

Voor dit centraal schriftelijk examen Nederlands HAVO eerste tijdvak 2018 kunnen maximaal 53 scorepunten worden behaald. Het examen bestaat uit een tekst met 22 vragen en een tekst met een samenvattingsopdracht.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt 1 scorepunt toegekend.

Alle open vragen moeten in het Nederlands beantwoord zijn.

De antwoorden op de open vragen dienen uiteraard beoordeeld te worden op basis van hetgeen in Algemene regels 2.3.3 vermeld wordt.

Tekst 1 De schaduwkant van onze intuïtie

1 D

2 maximumscore 1

Voorbeelden van een juist antwoord:

Onze morele oordelen zijn intuïtief / zijn niet rationeel. / Men beoordeelt zonder na te denken.

NB: Alleen de eerste 10 woorden beoordelen.

3 B

4 A

5 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord:

- We oordelen snel. 1
- We oordelen vaak verkeerd. / We kunnen het helemaal fout hebben. 1

NB: Aan antwoorden als: Snapshot-oordelen of Niks wikken en wegen of We kunnen ernaast zitten 0 punten toekennen, want dat is geciteerd en niet in eigen woorden.

Alleen de eerste 10 woorden beoordelen voor beide elementen samen.

6 D

7 A

8 C

9 maximumscore 1

Voorbeelden van een juist antwoord:

... anderen snel beoordelen. / ... onze intuïtie laten spreken.

NB: Alleen de eerste 5 woorden beoordelen.

10 B

Vraag	Antwoord	Scores
11	maximumscore 2 boosheid, minachting en walging <i>Indien drie termen juist genoemd</i> 2 <i>Indien twee juist</i> 1 <i>Indien minder dan twee juist</i> 0 <i>NB: Indien meer dan drie termen genoemd, voor elke foute term 1 punt aftrekken.</i>	
12	maximumscore 1 <i>Voorbeeld van een juist antwoord:</i> We praten ons morele oordeel achteraf goed. <i>NB: Alleen de eerste 10 woorden beoordelen. Het antwoord moet een <u>zin</u> zijn.</i>	
13	maximumscore 4 <i>Voorbeelden van een juist antwoord:</i> • ... tegenstelling, 1 • ... mensen tegen willekeur zijn, / denken dat ze heel principieel zijn, 1 • ... mensen een heel willekeurig oordeel vellen. / schuld toewijzen op grond van toevalligheden. 1 • Indien inhoudelijk juist antwoord, niet langer dan 25 woorden. 1 <i>NB: Indien geantwoord aan de hand van voorbeelden waarbij er duidelijk sprake is van een tegenstelling, mag het antwoord ook goed gerekend worden.</i>	
14	A	
15	maximumscore 1 concluderend verband / argumenterend verband / redengevend verband / stelling-argument / argument-conclusie	
16	maximumscore 3 • zin 1: middel 1 • zin 2: doel 1 • zin 3: reden/argument 1	
17	A	
18	maximumscore 2 <i>Twee van de volgende voor elk 1 punt:</i> betrokken, overtuigd, kritisch	
19	A	

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

20 C

21 maximumscore 2

nummers 3, 5 en 7

Indien drie nummers juist genoemd 2

Indien twee juist 1

Indien minder dan twee juist 0

NB: Alleen de eerste drie genoteerde nummers beoordelen.

22 maximumscore 3

Voorbeelden van een juist antwoord:

- Hoe meer ervaring je hebt, hoe beter je intuïtie je kan helpen bij je beslissingen. / Je intuïtie is gevormd door je ervaring. 1
- Je intuïtie brengt in je hersenen je gevoel en de feiten samen. 1
- Je intuïtie verbindt al de zenuwen in je lichaam. 1

NB: Per argument alleen de eerste 15 woorden beoordelen.

Tekst 2 De moderne patiënt stelt zijn eigen diagnose

23 maximum score 20

In een goede samenvatting (210 woorden) moeten de volgende informatie-elementen opgenomen zijn. Verdeling van de deelscorepunten over de verschillende elementen is hierbij aangegeven. Het onderstaande is een voorbeelduitwerking. Uitwerkingen in andere bewoordingen met gelijke strekking zijn uiteraard ook mogelijk.

Verschijsel

(max 3p)

- Tegenwoordig stelt de moderne patiënt zelf zijn diagnose 1
- met wearables / met draagbare gezondheidsmeters. 1
- De zelfmetende houdt digitaal zijn gezondheidswaarden bij. / Hij houdt een digitaal overzicht bij van zijn eigen metingen. 1

Voordelen arts

(max 3p)

- De arts kan daar echt veel aan hebben. / Deze nieuwe manier stimuleert de moderne arts na te denken over de manier waarop hij zijn patiënten kan helpen. 1
- Hij kan/leert beter naar zijn patiënten te luisteren, / Meten is slechts een deel van zijn vak, luisteren veel meer, 1
- en dat wordt ondersteund door de data die de patiënt aanlevert. / en straks kan hij dat nog beter, ondersteund door de data die de patiënt aanlevert. 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Voordelen patiënt

(max 4p)

- Een zelfmetende patiënt krijgt inzicht in zijn gezondheid 1
- en gaat vaak gezonder leven. 1
- Via een wereldwijde beweging / Via Quantified Self
worden allerlei data verzameld van zelfmetende gebruikers / van draagbare elektronica 1
- en gedeeld met andere gebruikers, waardoor ze ook elkaar/anderen helpen. 1

Knelpunten gebruik

(max 5p)

- Er zijn nog wel wat knelpunten. / Maar er is ook kritiek. 1
- De patiënt kan de uitslagen van de mini-onderzoeken niet altijd interpreteren. / Begrijpt de patiënt de uitslagen van de metingen wel altijd? 1
- Al die onzekerheid kan leiden tot meer doktersbezoek. 1
- Men zou ook moeten voorkomen dat de gebruiker te snel alarm slaat (bij elke afwijkende meetuitslag). 1
- Digitalisering kan (zodoende) leiden tot (over)medicalisering. / Het gebruik van wearables kan zodoende tot overdiagnose leiden. / Als mensen zo gefocust raken op hun gezondheid dat ze iedere afwijkende meetuitslag beschouwen als een mogelijke voorbode van ziekte, leidt digitaliseren tot (over)medicalisering. 1

Fabrikanten

(max 3p)

- (Helaas) zijn de wearables niet altijd betrouwbaar. 1
- Een ander gevoelig punt is de veiligheid van de gezondheidsdata. 1
- De (gezondheids-)industrie vergaart (gezondheids-)data zonder aan te geven wie daarvan de eigenaar is en wie verantwoordelijk is voor het gebruik ervan. / Het ontbreekt aan een politieke discussie over de vraag wie eigenaar is van de data die burgers genereren met gezondheids-apps en elektronica. 1

Wetenschappers

(max 2p)

- (Amsterdamse) wetenschappers concludeerden dat er nog veel onduidelijkheid heerst omtrent het effect van medische meetinstrumenten voor de leek. 1
- Om gebruik van wearables aan te bevelen is meer en beter onderzoek nodig. 1

Regeling met betrekking tot woordgrensoverschrijding (210 woorden) van de samenvatting

Tel het exacte aantal woorden. Voor de eerste overschrijding met 21 woorden dienen geen scorepunten te worden afgetrokken. Voor elke volgende overschrijding dienen per 5 woorden steeds 2 scorepunten te worden afgetrokken tot een maximum van 20 scorepunten.

De toepassing van de aftrekregeling kan nooit leiden tot een negatieve score bij deze samenvattingsopgave. De minimumscore voor de opdracht is 0.

Schematisch:

<i>t/m 231 woorden:</i>	<i>0 scorepunten aftrek</i>
<i>232 - 236 wrd:</i>	<i>2 scorepunten aftrek</i>
<i>237 - 241 wrd:</i>	<i>4 scorepunten aftrek</i>
<i>242 - 246 wrd:</i>	<i>6 scorepunten aftrek</i>
<i>247 - 251 wrd:</i>	<i>8 scorepunten aftrek</i>
<i>252 - 256 wrd:</i>	<i>10 scorepunten aftrek</i>
<i>257 - 261 wrd:</i>	<i>12 scorepunten aftrek</i>
<i>262 - 266 wrd:</i>	<i>14 scorepunten aftrek</i>
<i>267 - 271 wrd:</i>	<i>16 scorepunten aftrek</i>
<i>272 - 276 wrd:</i>	<i>18 scorepunten aftrek</i>
<i>277 wrd en meer:</i>	<i>20 scorepunten aftrek</i>